

**Socialpedagogen ”en brygga” i samverkan
mellan skola och socialtjänst.**

**The social pedagogue ”a bridge” in collaboration
between school and social service.**

**Författare: Marie-Louise Brolin och Linn Karlsson
Handledare: Anette Bolin**

Examensarbete i socialt arbete 10 poäng.

C-uppsats

Institutionen för individ och samhälle

Socialpedagogiska programmet

Maj 2006

Titel: Socialpedagogen ”en brygga” i samverkan mellan skola och socialtjänst
The social pedagogue ” a bridge” in collaboration between school and social service.

Marie-Louise Brolin & Linn Karlsson

Maj 2006

Sammanfattning

Syftet med vår uppsats är att försöka beskriva Socialpedagogens arbetssituation i dagens skola. De frågeställningar vi arbetat utifrån är, vilka förväntningar Socialpedagogen, skolan och socialtjänsten har på Socialpedagogens yrkesroll, vilka former av samverkan finns mellan de olika yrkesgrupperna och vilken betydelse samverkan har för elever, Socialpedagogen och de andra yrkesgrupperna. Då vi utgår från en kommun med ett pågående samverkansprojekt har vi valt att intervjua personer i projektet, som är relevanta för vårt syfte. Vi har kommit fram till att Socialpedagogen skall ha kompetens i socialt arbete med ungdomar, vara duktig på att samarbeta samt utgöra bryggan mellan skola och socialtjänst. Studien visar att de under projekttiden utvecklat sina samverkansformer vilket resulterat i en tätare samverkan kring elever i och nära riskzon. De har också fått ökad kännedom om varandras yrkeskompetenser och arbetssätt. Trots förbättringar visar resultatet att det fanns vissa svagheter som gäller information och riktlinjer runt projektet.

Sökord: Socialpedagog, socialpedagogik, samverkan, skola, socialtjänst

Abstract

The purpose with our essay is to try to describe the situation of the Social pedagogue in today's school. The questions at issue are first, the nature of the expectations of the Social pedagogue, the school and social services concerning the Social pedagogue's professional role, and secondly the forms of collaboration that exist between professions and the impact that such collaboration has on all participating parties. Data in the study have been obtained from a local authority with an ongoing collaboration project and we have chosen to interview people within the project whose work is relevant to our purpose. We have found that the Social pedagogue needs to be competent in social work with young people, work well with others and form a "bridge" between the school and social services department. The study reveals that they have, during the project, developed their forms of collaboration, which has resulted in a closer work with pupils in and close at risk of social exclusion or significant harm. They have also developed their knowledge in each others' professions and ways of working. Despite improvements, the results show that there are some flaws in the collaboration regarding information and guidelines around the project.

Key words: Social pedagogue, social pedagogy, collaboration, school, social service.

Förord.

Vi vill rikta ett stort tack till de personer som har ställt upp på våra intervjuer och bidragit med sina tankar och kunskaper. Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare Anette Bolin för sitt engagemang och för att hon svarat så snabbt på alla våra frågor. Vi vill även tacka varandra för en rolig och lärorik tid. Innan så kände vi inte varandra så bra, men nu vet vi allt ... och vänskapen består.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
2. PROJEKTET	7
2.1 KOMMUNENS ORGANISATION	7
2.2 BESKRIVNING AV PROJEKTET	8
3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	10
3.1 SYFTE	10
3.2 FRÅGESTÄLLNINGAR.....	10
4. METOD	11
4.1 VAL AV METOD	11
4.2 URVAL AV PROJEKTET	11
4.3 URVAL AV INTERVJUPERSONER	11
4.4 KVALITATIV INTERVJU	12
4.5 BEARBETNING AV DATA	13
4.6 TILLFÖRLITLIGHET	14
4.7 ETIK	14
5 TIDIGARE FORSKNING OCH TEORETISKA REFERENSRAMAR.....	15
5.1 SAMVERKANSPROJEKTET MED UNGDOMSSTYRELSEN – TIDIGARE FORSKNING	15
5.2 SOCIALPEDAGOGIK	16
5.2.1 <i>Socialpedagogisk historik</i>	16
5.2.2 <i>Socialpedagogisk kompetens</i>	17
5.3 SAMVERKAN	19
5.3.1 <i>Samverkansformer</i>	19
5.3.2 <i>Förutsättningar för samverkan</i>	20
5.3.3 <i>Samverkan som process</i>	21
6. RESULTAT OCH ANALYS.....	22
6.1 SOCIALPEDAGOGENS YRKESROLL	23
6.1.1 <i>Förväntningar</i>	23
6.1.2 <i>Synen på socialpedagogens arbetsuppgifter</i>	24
6.1.3 <i>Positivt och negativt med en Socialpedagog i skolan</i>	27
6.2 FORMER AV SAMVERKAN	30
6.2.1 <i>Samverkansgruppen</i>	30
6.2.2 <i>EVA-gruppen</i>	31
6.2.3 <i>Veckomöte</i>	32
6.2.4 <i>Trepartssamtal</i>	32
6.2.5 <i>Sekretess</i>	33
6.3 BETYDELSEN AV SAMVERKAN.....	34
6.3.1 <i>Förväntningar av samverkan</i>	35
6.3.2 <i>Effekter av samverkan</i>	37
7. SLUTDISKUSSION.....	39
8. REFERENSER.....	41
8.1 INTERNET REFERENSER.....	42
BILAGA 1 / BEKRÄFTELSE AV DATUM, PLATS OCH TID.....	43
BILAGA 2 / INTERVJUGUIDE	44

1. Inledning

Syftet med vår uppsats är att försöka beskriva Socialpedagogens arbetsituation i dagens skola. Socialpedagogens yrkesroll handlar ofta om att arbeta med barns uppväxtvillkor, särskilt med socialt utsatta barn och denna komplexa arbetsuppgift kräver samverkan med andra yrkesgrupper. Barns uppväxt och socialiseringsvillkor har förändrats markant under de senaste trettio åren enligt Eriksson & Markström (2000). Barn och ungdomar vistas idag, mer och under längre tid i offentliga miljöer, såsom exempelvis fritids och skola. Detta leder till att barn och ungdomar i allt större utsträckning är mer beroende av samhällets villkor för sin uppväxt. Författarna menar att socialpedagogiken ska verka för att förbättra barn och ungdomars uppväxtvillkor. Genom ett helhetstänkande och förmåga att se till individen och bakomliggande faktorer, utgör socialpedagogiken en viktig del i individens socialisering. Högskoleverket (2003) konstaterar att socialpedagoger ofta arbetar med pedagogiska stödinsatser och nätverksarbete för utsatta grupper bland barn och ungdomar. Ronnby (2000) skriver att socialpedagogens roll är att bygga bryggor och skapa kontakter mellan organisationer. Han menar att man måste bygga upp en entusiasm för projektet, välja de handlingslinjer som gruppen i projektet är mest förtrogen med och där medlemmarnas styrka bäst kan användas.

Samverkan mellan olika organisationer kring socialt utsatta barn är ingen ny företeelse och det finns ett uttalat intresse från staten att främja detta. Brännberg (2002) skriver att ungdomsstyrelsen har sedan mitten av 1980-talet utlyst projektmedel som skall främja samverkan. Under 2000-talet har flera statliga utredningar visat på att behovet att samverka består. Socialstyrelsen (2004) skriver ”*Strategin bör vara ett policydokument och innehålla förslag till struktur för gemensamt arbete mellan huvudmän på olika samhällsnivåer och också behandla frågan om hur uppföljning av samverkan skall ske på längre sikt.*” (Socialstyrelsen, 2004. s.5). Skolan börjar också sättas i sökarljuset för samverkan med socialtjänsten. I *statens offentliga utredningar (SOU 2005:81)* står det att lärandet är skolans huvudprocess men med den problembild som finns idag bland barn och ungdomar är regeringens bedömning att det behövs stöd i skolan och kommunerna. De menar att det ska finnas kompetenser från olika områden så som bland annat socialt arbete. Utredningen konstaterar att det saknas ofta ett förtroendefullt samarbete mellan skola och socialtjänst, men det har visat sig att i de kommuner där en socialsekreterare arbetar heltid eller deltid i skolan finns det en bättre kommunikation mellan de olika verksamheterna. Socialstyrelsen har gjort

ett yttrande (2006, Dnr 00-9532/2005) över betänkandet *Källan till en chans*. Socialstyrelsen anser att det bör fastslås att det ska vara gemensamt samhällsuppdrag att ge tidigt stöd till barn och unga som riskerar att fara illa. Detta tidiga stöd skall finnas i de verksamheter som barnet tillbringar mycket av sin tid i, bland annat skolan. Socialtjänsten bör finnas med här som en resurs och extra kompetens. Det står vidare att det finns behov av en fast samverkan kring förebyggande arbete för barn och unga i skolåldern. Socialstyrelsen är positivt inställd till att avsätta medel för förebyggande arbete och skriver att de tillstyrker förslaget och framhåller också att det är viktigt att samverka kring dessa barn, så att de ges möjlighet att utvecklas.

2. Projektet

2.1 Kommunens organisation

Det projekt vi valt att skriva om är ett samverkansprojekt mellan skola och socialtjänst. För att förstå samverkan i den aktuella kommunen tycker vi att det är viktigt med en kort presentation av kommunens organisation kring skola och socialtjänst. På kommunens hemsida kan man under ”barn och utbildning”, läsa att det finns fyra rektorsområden som samverkar i en ledningsgrupp. Högsta chef är Utbildningschefen, som har en 50 % tjänst. Utbildningschef och Rektorererna får administrativt stöd av assistenterna på skolkontoret, utvecklingsledare samt stöd från kommunens IT-enhet. På kommunens hemsida fann vi under ”vård och omsorg” att det centralt finns Socialchef, IFO-chef (Individ- och familjeomsorgen) och medicinskt ansvarig sjuksköterska. Högsta chef är Socialchef som har en 50 % tjänst. Den person som innehar tjänsten som Utbildningschef innehar också tjänsten som Socialchef. Det projekt vi granskar involverar IFO samt ett av rektorsområdena, det rektorsområdet omfattar åk 6-9, gymnasiet (industri- och individuella programmet), heldagsskolan samt komvux. Det projekt vi tittar på berör åk 6-9 samt gymnasiet.

I denna aktuella kommun antogs i januari 2004 en handlingsplan. Där står det bland annat att ”myndigheter såsom hälso- och sjukvård, skola, barnomsorg, fritid etcetera är skyldiga att samverka med bland annat socialnämnden när barn far illa eller riskerar att fara illa”. På våren 2005 genomförde man en processkartläggning där man hade som syfte att förbättra och effektivisera samverkan mellan olika verksamheter i kommunen. Då man i kommunen upptäckt att det fanns människor som ”trillar emellan” de olika instanserna utvecklades en handlingsplan för att motverka detta och samtidigt förbättra samverkan.

I kommunens folkhälsoplan för 2006-2007 har man som delmål att samarbetet skall förbättras för att uppnå en ökad trygghet och säkerhet för barn och ungdomar i kommunen. Enheterna som ska arbeta i enlighet med framtaget handlingsprogram om sekretess och samverkan är: mödravårdscentralen, barnavårdscentralen, socialtjänst och förskola – skola.

I kommunens verksamhetsplan för 2006 kan man bland annat läsa att kommunen har som vision att ”alla barn och ungdomar i kommunen skall ha en god uppväxtmiljö” och målet är att ”under uppväxttiden ha de stödjande miljöer som behövs”. Syftet med detta är att ”ge barn och ungdomar möjlighet att växa upp till trygga och självständiga individer med god

självkänsla och sunda värderingar”. Verksamheter till detta är knutna till en samverkansgrupp/nätverksgrupp. Detta är ett nätverk som binder samman flera av kommunens och primärvårdens verksamheter. Denna samverkansgrupp uppmärksammar och diskuterar problem på samhällsnivå. Med samverkansgruppen som grund finns det sedan fyra olika undergrupper som verkar internt. Dessa är: skola-socialtjänst, kyrka-fritid, föräldrar och missbruksvård. I vår studie så kommer vi att fokusera på skola-socialtjänst.

2.2 Beskrivning av projektet

Under våren 2005 sökte kommunen, med socialnämnden som huvudman, utvecklingsmedel, hos länsstyrelsen och fick ansökan beviljad under sommaren 2005. Projekttiden är ett år. I projektansökan framgår att den aktuella målgruppen är ungdomar mellan 12-20 år och deras familjer. Samverkansparterna är verksamheter inom Social- och Utbildningsförvaltningarna inom kommunen. Bakgrunden till ansökan var att det fanns en relativt stor grupp ungdomar som hade hög frånvaro från skolan och att flera gäng hade bildats, där ungdomarna vandrade mellan dessa. Från socialtjänsten och skolan befarade man att dessa gäng kunde komma att utnyttjas av vuxna kriminella, langare etc. Målet med projektet var bland annat: att i tid hitta och stötta ungdomar i riskzon, att bryta negativa gängbildningar, att finna hemmaplanslösningar, (det vill säga förhindra att ungdomarna placerades på behandlingsinstitution i stället för att bo kvar i sina hem), att främja ungdomars fritidsaktiviteter samt att ha ett fungerande samarbete/samverkan mellan olika aktörer som är verksamma i kommunen. Kommunen planerade enligt ansökan att bilda en projektgrupp med representanter från IFO (Individ och familjeomsorg) och Skola, samt att anställa en ungdomsutvecklare som skall kartlägga, samordna och utveckla stödformer för ungdomar i riskzon inom kommunen. I ansökan framgår också att kommunen har som mål att under projekttiden utreda förutsättningar och pröva olika arbetsformer för att efter projektet kunna anställa en ungdomsutvecklare som skall finnas tillhands för att hjälpa och stötta ungdomar i riskzon.

Som ungdomsutvecklare anställdes en Socialpedagog. Socialpedagogen är anställd via socialtjänsten men har Rektorn som sin huvudsakliga chef. Det finns en styrgrupp, som utgörs av Rektor och IFO-chef, som har ett gemensamt ansvar för ungdomsutvecklaren och dennes arbete. För att klargöra detta har vi valt ett citat där Socialpedagogen förklarar sin anställning för oss:

Jag har ju IFO-chefen och Rektorn, som chefer bägge två, så att dom ska kunna vakta varandra lite... rektorn vaktar ifo-chefen så inte ifo-chefen gör mig till en socialsekreterare eller socialarbetare och ifo-chefen vaktar rektorn så han inte ska göra mig till en elevassistent eller vikarie och jag ska vara mitt emellan. Jag ska inte bara gå in i skolans värld och bli en skolperson och jag ska inte gå in i socialtjänstens värld och bli en socialsekreterare.

IFO-chefen beskriver arbetet i styrgruppen så här:

Syftet med den samverkan är att rektorn bevakar så att vi inte tar in socialpedagogen i vår verksamhet och jag bevakar att rektorn inte tar in socialpedagogen i skolans verksamhet. Vi diskuterar på ett väldigt konstruktivt sätt och vi försöker göra socialpedagogen självständig samtidigt som vi har kontroll på vad hon gör, så hon inte försvinner någon annanstans.

3. Syfte och frågeställningar

3.1 Syfte

Syftet med vår uppsats är att försöka beskriva Socialpedagogens arbetsituation i dagens skola.

3.2 Frågeställningar

- Vilka förväntningar har Socialpedagogen, skolan och socialtjänsten på Socialpedagogens yrkesroll?
- I vilka former sker samverkan mellan de olika yrkesgrupperna?
- Vilken betydelse har samverkan för elever, Socialpedagogen och de andra yrkesgrupperna?

4. Metod

4.1 Val av metod

Vi har valt att göra en kvalitativ studie. Vi tycker att en kvalitativ metod är förenligt med vårt syfte då vi vill gå på djupet med våra frågeställningar. Holme & Solvang (1997) skriver att en kvalitativ metod bidrar till en bättre förståelse för aktörsperspektivet och att det möjliggör en ökad förståelse för sociala processer och sammanhang. För att möta studiens kunskapsbehov har vi valt att använda intervju som metod. Detta för att få fram de olika yrkesgruppernas synsätt. Vår studie är deskriptiv, det vill säga beskrivande. Holme & Solvang menar att detta är viktigt för att få förståelse för det vi undersöker.

4.2 Urval av projektet

Genom vårt gemensamma intresse för Socialpedagogiskt arbete i skolmiljö och att en av oss hade kännedom om ett pågående projekt, som riktade sig till att utveckla samverkan mellan skola och socialtjänst, började vi undersöka om detta kunde vara något för oss. Vi tog kontakt med den projektanställda Socialpedagogen för att få information om projektet. Vi tyckte att det lät mycket intressant och kände att det stämde väl överens med vårt intresseområde. Efter att ha kontaktat Utbildnings- och Socialchefen, som var positivt inställd till vår studie bestämde vi oss för att genomföra den.

4.3 Urval av intervjupersoner

Efter att ha formulerat vårt syfte och våra frågeställningar diskuterade vi vilka yrkeskategorier som var lämpliga att intervjua för vår studie. Vi diskuterade och förankrade våra val av intervjupersoner med Utbildningschefen/Socialchefen. Vi kom fram till och kontaktade följande för medverkan i vår studie: Utbildningschef/Socialchef, IFO- chef, Socialsekreterare, Rektor, Lärare, Skolkurator samt Socialpedagog. Dessa personer anser vi vara viktiga och relevanta för vår studie, då de kan ge en bild av Socialpedagogens yrkesroll och hur de samverkar tillsammans. Totalt blev det sju intervjutillfällen. Vi bestämde i förväg att vi ville göra enskilda kvalitativa intervjuer med undantag av Lärarna, där vi ville göra en gruppintervju. Vi bad Rektorn välja lämpliga Lärare för vår intervju då vi ansåg att han hade en bättre överblick och möjlighet att välja dessa för vår studie. Kriteriet vi gav var att vi ville ha Lärare med olika erfarenheter och anställningslängd för att skapa bredd i vår intervju. Detta är något som även Repstad (1999) tar upp. Han skriver vidare att man bör vara

medveten om att chefen kan välja ut de personer som kan vara en fördel för chefen själv. Man kan enligt författaren minska denna risk genom att ge vissa kriterier som man vill ha.

4.4 Kvalitativ Intervju

Hjelte (2005) tar upp att fördelen med intervju som metod, är att man som forskare får tillgång till de intervjuades tankar och värderingar. Holme & Solvang (1997) skriver vidare att metoden är mycket krävande då forskaren måste kunna sätta sig in i och förstå hur den intervjuade upplever situationen. Det är också mycket viktigt att forskaren under intervjun inte för fram sina egna åsikter utan hela tiden är respektfull och uppmärksam på den intervjuades åsikter och synpunkter. Detta är något vi haft med oss när vi genomfört våra intervjuer. Den första kontakten med våra tilltänkta intervjupersoner tog vi via telefon. Vi fick ett muntligt godkännande av samtliga, och vi kom överens om preliminära datum för intervjuer. Vi översände sedan ett skriftligt brev där vi bekräftade datum, plats och tid, samt redogjorde för vårt syfte (se bilaga 1). När vi bokade intervjuerna gav vi förslag på tider men tillfrågade intervjupersonerna på förslag på lämplig plats för att genomföra intervjuerna. Detta fungerade mycket bra och val av lokal utgjorde inget problem. Enligt Repstad (1999) är valet av intervjuplats viktigt då det kan komma att påverka resultatet. Han skriver vidare att det skall vara en plats där man känner sig ostörd och bekväm. När det gäller intervju av Lärarna ställde Rektorn sitt arbetsrum till förfogande. Vi var först lite tveksamma till detta då det kunde innebära ett eventuellt känslomässigt underläge för Lärarna att befinna sig på sin chefs arbetsrum, men vi upplevde inte att detta hade någon negativ inverkan på intervjun.

En vecka före utsatt intervjutid skickade vi, via mejl, en intervjuguide där vi presenterade våra teman inför intervjuerna (se bilaga 2). Vi valde att ställa i stort sett samma frågor till dem som vi intervjuade, för att få en så stor helhet som möjligt. Vi tyckte även att det var intressant att se om intervjupersonerna hade samma uppfattning eller om åsikterna gick isär utifrån de frågor vi ställde. Vi håller med Repstad i att det är intressant att jämföra den information som kommer från de olika intervjupersonerna. Inför våra intervjuer gjorde vi en handskriven mall med frågor som vi hade som stöd under intervjutillfällena. Det hände vid flera tillfällen att den intervjuade själv kom in på saker som vi skulle ha frågat senare, men vi avbröt inte intervjupersonen utan var flexibla och ändrade bara ordningen i vår mall. Enligt Repstad är det viktigt att inte strikt följa något detaljerat schema, då det kan leda till att den intervjuade blir tystare och kanske till och med irriterad över att man avbrutit samtalet. Vi spelade in intervjuerna på band och vi var båda närvarande vid varje intervjutillfälle, en av oss skötte

bandspelaren, hade koll på tiden och gjorde vissa anteckningar, medans den andre ansvarade för frågeschemat och skötte intervjun efter detta. Enligt Repstad finns det stora fördelar med att banda intervjuer. För det första kan man koncentrera sig på hur och vad intervjupersonen säger, för det andra är det en stor fördel vid analysarbete då man ordagrant kan lyssna på vad den intervjuade sade. Nackdelen kan vara att en del intervjupersoner känner sig obekväma inför att bli inspelade på band men vi upplevde att vi hade en avslappnad atmosfär under våra intervjuer. Vi var pålästa om projektet och höll vår tidsplan. Vi avslutade varje intervju med att fråga om det fanns något ytterligare att tillägga och om vi fick återkomma om något kändes oklart, det ställde sig alla positiva till.

Anledningen till att vi ville göra en gruppintervju med Lärarna, var att vi ville få en mer mångfasetterad bild, då Lärarna utgör en stor yrkesgrupp. Repstad anser att vid gruppintervju får samtalen en egen dynamik, där det den ene säger följs upp av en annan. Han skriver även att det under vissa förhållanden kan skapa en trygghet i att vara fler vid en intervju. Vi upplevde under intervjun med Lärarna att de fick komma lika mycket till tals och att det blev en bra diskussion.

4.5 Bearbetning av data

Efter att vi genomfört våra intervjuer, lyssnade vi på bandupptagningarna och skrev ut intervjuerna i sin helhet. Här skrev vi även med de anteckningar vi gjort under intervjuerna. Detta för att materialet skulle vara mer lättillgängligt för oss under vårt arbete med resultat- och analysdelen. Vi gjorde också egna tolkningar efter varje intervjutillfälle. Att vi intervjuat utifrån teman underlättade vår bearbetning av materialet, vi fick redan här en lättillgänglig struktur. Vi har valt att redovisa vårt resultat och analys av det i delkapitel baserade på våra frågeställningar. Vi valde att blanda citat med löpande text för att få texten mer levande. *”För att få bästa möjliga förståelse bör rapporten innehålla direkta citat som visar individernas egna uttryckssätt (både skriftligt och muntligt)”* (Holme & Solvang 1997 s.93). Repstad (1999) menar att citaten kryddar framställningen av uppsatsen och gör den mer spännande att läsa. Han skriver också att man bör vara medveten om att för många citat kan medföra att läsaren förlorar det analytiska perspektivet, men att man hellre skall använda för många citat än för få. I vårt analysarbete började vi med att läsa igenom och diskutera vårt material, var och en för sig och sedan tillsammans. Sedan sammanställde vi vårt intervjumaterial utefter de frågorna vi ställt och på så vis fick vi fram likheter och olikheter mellan de intervjuade. Sedan var det dags att återigen läsa igenom och diskutera alltsammans utefter de svar vi fått

fram. Detta kallar Repstad för sax- och kuvertmetoden. Saxen symboliserar då vi ”klippte” ut intervjupersonernas svar och lade dessa i de ”kuvert” utefter vilka frågor vi hade. Vi kunde sedan ta varje ”kuvert” för sig och ställa svaren mot varandra och på så vis få fram överskådligt resultat som vi sedan analyserat. Vi gjorde också ett ”kuvert” där vi sammanställde samtliga citat som vi använt i vår resultatredovisning, utefter varje intervjuperson, detta för att undvika upprepningar. Efter detta arbetade vi med att koppla vårt resultat till relevant litteratur och tidigare forskning.

4.6 Tillförlitlighet

Genom kvalitativ metod har vi fångat den enskildes tankar och åsikter, men då undersökningsenheten är relativt liten är det svårt att generalisera utifrån vår studie. Vårt kapitel om kommunens organisation och projektet sände vi till kommunen för granskning om dess riktighet. Detta skriver Bryman (2002) är viktigt för att stärka studiens tillförlitlighet. Då vi utgår ifrån ett pågående projekt kan resultatet förändras allt eftersom projektet förändras och utvecklas. Det innebär att om vi skulle göra om vår studie efter projektiden kan resultatet bli annorlunda. För att stärka tillförlitligheten kunde vi ha utfört observationer, detta var dock inte möjligt med tanke på uppsatsens omfång.

4.7 Etik

Vi inledde varje intervjutillfälle med att upplysa om bandupptagning, frivillighet, anonymitet samt att bandupptagningarna endast kommer att avlyssnas av oss. Vi informerade även om att vi i vår uppsats kommer att referera till dem via deras yrkeskategori. Repstad (1999) menar att man kan använda sig av personers tjänstebeteckning, det är inte personen i sig som ska bedömas, utan deras yrkesfunktion. Genom att följa vetenskapsrådet (ISBN: 91-7307-008-4) anser vi att vi har tagit hänsyn till forskningsetiska principer i humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning (vad gäller informationskravet, samtyckekravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet). Av etiska och tidsmässiga skäl valde vi att göra vår studie enbart utifrån ett personalperspektiv och inte komplettera detta med elever och föräldrar. Anledningen till detta var att vi ansåg att studien, utifrån ett barnperspektiv eller brukarperspektiv skulle ha blivit alltför tidskrävande, samt komplicerat med tanke på sekretessen. Vi har även valt att inte sätta ut kommunens namn då detta kan medföra att man kan identifiera intervjupersonerna.

5 Tidigare forskning och teoretiska referensramar

I detta kapitel kommer vi inledningsvis att redogöra för tidigare forskning. Efter det kommer vi att redovisa våra teoretiska referensramar i två delar, socialpedagogik och samverkan.

5.1 Samverkansprojektet med Ungdomsstyrelsen – Tidigare forskning

Ungdomsstyrelsen fick av regeringen i uppdrag att genomföra ett samverkansprojekt under tiden 1997 till 2001. Kassman (2002) beskriver att syftet med projektet var att stödja femton medelstora kommuners utvecklingsarbete med att samordna insatser för ungdomar i riskmiljöer. Det fanns en styrgrupp i varje kommun, där ingick representanter/aktörer för de olika samverkande förvaltningarna. Cheferna för socialförvaltning, skol- och utbildningsfrågor samt kultur- och fritidsfrågor var kärnan i många av kommunens styrgrupper. Tanken med projektet var att kommunerna skulle lära sig av varandra och de som utvecklades bäst blev de kommuner som hade en tradition av nätverkstänkande.

I kommunerna bildades ungdomsprojekt och Kassman skriver att det är viktigt att ungdomarna känner delaktighet och engagemang för sin egen utveckling. En slutsats utifrån samverkansprojektet är att samverkan bör vara väl samordnad och att det finns ett tydligt syfte för att undvika slöseri med tid och resurser. En annan viktig slutsats är att man genom samverkan kan identifiera unga i riskzon och i förlängningen skapa en gynnsam utveckling för dessa. Författaren skriver att erfarenheterna av samverkansprojektet visar att det tar tid att samverka.

Jacobsson (2002) berättar om en verksamhet som startade i Uppsala genom samverkansprojektet och det kallades ”TeenWork – barn och ungdomsarbetare i samarbete”. Detta projekt handlade om socialtjänsten, skolan och fritids. Jacobsson intervjuade utvärderaren Hellström som berättade, att om ett barn ska kunna lära sig något måste det ju också fungera socialt. En samverkan mellan socialtjänst, skola och andra parter kan resultera i att barnet lyckas med detta. Hellström berättade också, att det visade sig att lärare på förskolan och låg- och mellanstadiet visade mer intresse för barnets helhetssituation än vad högstadielärare gjorde. Detta förklarade hon med att en högstadielärare väljer att undervisa i ett speciellt ämne som de är intresserade av och ser på så vis kanske mer till ämnena än till barnets sociala utveckling. I utvärderingen framkom även att det fanns en skillnad i hur man löste problemen med elever som strulade och var på väg in i riskzon. Skolan ville flytta över problemet på socialtjänsten: ”*stökig elev=problem=kontakta soc=flytta på eleven=problemet löst*” (Jacobsson, 2002 s. 162).

Socialtjänsten såg istället: ” *stökig elev=en indikation på att något håller på att gå snett=man måste sätta in förebyggande insatser= man måste jobba med helheten.*”(Jacobsson, 2002 s. 162). Hellström menar att med dessa olika inställningar är det inte lätt att kommunicera och samverka. Hon sade också att även om lärarna har förståelse för en elevs sociala problematik, har de ju ett antal andra elever som de måste ta hänsyn till och detta måste socialtjänsten vara ödmjuk inför.

När Jacobsson diskuterade sekretesslagen berättade Hellström att man i TeenWork klarade detta på ett bra sätt genom att föräldrarna var närvarande. Man samlades kring en elev som hade problem och de som kom var: eleven, familjen, skolkuratoren, läraren och personal från socialtjänsten. Först talade alla om det problem som uppstått och efter detta gick kurator och lärare ut och de andra samtalande vidare. I samverkan krävs det att parterna går varandra tillmötes och lär sig mer om varandras kompetenser och arbetssätt och inte har några fördomar om varandras yrken. Hellström betonade vidare under intervjun att den viktigaste betydelsen i samverkan är att den är sanktionerad från ledningen. I utvärderingen av TeenWork nämns ledningen som engagerade och stöttande men att de lämnat en stor frihet till de anställda. Hellström tror att det inte finns motstånd till samverkan någonstans, utan det handlar mer om brist på tid och kunskap och om bristen att se vilka möjligheter samverkan kan ge.

5.2 Socialpedagogik

I denna del har vi valt att redovisa socialpedagogik dels utifrån ett historiskt perspektiv, dels utifrån socialpedagogisk kompetens. Detta för att få en så bred bild av socialpedagogik som möjligt och på så sätt fånga in den kunskapsgrund socialpedagogen arbetar utifrån.

5.2.1 Socialpedagogisk historik

Madsen (2001) skriver att ur ett historiskt perspektiv har socialpedagogiken genomgått tre faser från 1850-talet fram till idag. Han skriver att socialpedagogiken grundades i Tyskland och nämner den tyske pedagogen Poul Natorp som en av grundarna som var aktiv under 1800-talets senare del. Madsen skriver att Natorps tanke med socialpedagogiken var att den skulle medverka till att skapa karaktärsfasta och integrerade människor i samhället. På så vis är socialpedagogiken själva kärnan i socialiseringsprocessen, där generation efter generation lever i en gemenskap och för vidare ett givet samhällsmönster. Under andra fasen (1900-1970) utvecklades socialpedagogiken till att bli identisk med dygnet-runt-institutioner.

Socialpedagogiken kom att ha fokus på konstaterat avvikande beteende, man skapade individuella behandlingsplaner där man jobbade med barnens beteende och dagliga göromål. Under den sista fasen, som sträcker sig från 1970-talet fram till idag, skriver Madsen att socialpedagogiken än en gång kom att skifta form. Från att bara ha funnits på institutioner började man att se till barn och ungdomars uppväxtvillkor, genom att arbeta mer förebyggande och bedriva uppsökande verksamhet. Man arbetade nu inte bara med det som var konstaterat som avvikande utan började även arbeta där det fanns risk att ett avvikande beteende kunde ta form. Madsen skriver vidare att man idag kan se socialpedagogiskt arbete bedrivs på såväl institution, som i grundskola och rent allmänt i lokalsamhället. Han skriver att det är viktigt att se till hela livssituationen: *"Den socialpedagogiska tankegången representerar en helhetssyn på människan och fokuserar på hennes totalsituation"* (Madsen 2001, s.16.).

5.2.2 Socialpedagogisk kompetens

Eriksson & Markström (2000) beskriver vad som ingår och vad som krävs i Socialpedagogens professionalitet. De menar att genom att professionen har en vetenskaplig skolning inom ett specialiserat område erhåller yrkesgruppen auktoritet i förhållande till andra yrkesgrupper och en legitimitet i samhället. Grunden är en kunskapsgrund i teoretiska kunskaper som kan vara inriktade på individ, grupp eller samhällsnivå och även en handlingsinriktad kunskap. I det sociala arbetet skall teorier och metoder omsättas till handlingsnivå, så det krävs både en analysprocess och en handlingsprocess. Författarna hänvisar till Madsens modell där han beskriver vad som ingår i rollen som professionell Socialpedagog.

Madsen (2001) beskriver själv denna kompetens utifrån en modell som liknar en blomma med fyra blomblad och en ring (centrum) i mitten. Han kallar modellen för bildningsblomman. Varje blomblad identifierar ett praktikfält som Madsen kopplar som Socialpedagogens grundläggande kompetenser. Alla de fyra bladen är i sin tur integrerade med den femte kompetensen (blommans centrum) som är själva handlingskompetensen. Alla dessa fem kompetenser utgör grunden för Socialpedagogens förmåga till att handla som människa och som yrkesmänniska och de är knutna till händer, hjärta, tunga och hjärna.

Första bladet representerar *den produktiva kompetensen*, det manuella/produktiva fältet. Här ska Socialpedagogen förhålla sig skapande, ingripande och omformande till sin omvärld och med hjälp av redskap och verktyg förhålla sig produktivt. Det handlar om praktiska kunskaper, insikt i tillvägagångssätt och metoder.

Det andra bladet representerar *den expressiva kompetensen*, det kroppsliga/musikaliska fältet. Kroppen representerar här både kunskap och handling. Att kunna använda kroppsliga uttryck och sinnen för att frigöra erfarenheter som inte kan uttryckas verbalt. Här kan socialpedagogen bland annat använda teater, dans och bild för att sätta sig in i andras världar.

Det tredje bladet representerar *den kommunikativa kompetensen*, det språkliga/sociala fältet. Här handlar det om ett mellanmänskligt samspel och det handlar om människors förhållande till varandra genom handling och kommunikation. Socialpedagogen måste sätta sig in i andras ställe genom att skifta perspektiv. Hon måste skapa villkor för samtal, vilket betyder att värna om den ömsesidiga tilliten och avvisa alla försök till att ersätta argument med makt.

Det fjärde bladet representerar *den analytiska/syntetiska kompetensen*, det vetenskapliga/experimentella fältet. Här handlar det om att visa förståelse och förhålla sig utforskande och reflekterande till vardagliga situationer. Det handlar om kunskap som är resultatet av en kunskapsprocess som alltid är ofärdig eftersom nya handlingar kommer att leda till större klarhet. Man blir alltså aldrig fullärd. Att kunna pendla från att se delar till en helhet och att helheten kan ha förändrats genom delningen och att man genom det kan dra slutsatser och få en förståelse av det man fått fram. På detta sätt kan exempelvis en händelse, ett förlopp förstås i ett annat perspektiv.

Det femte bladet representerar *handlingskompetensen* som är centrumet av blomman. Handlingskompetensen är ett uttryck för livsduglighet och har inte enbart med socialpedagogens utbildning att göra utan det innebär också en delaktighet i skapandet av det goda samhället och det goda livet. Centrum av blomman representerar alltså helheten av hela bildningsblomman och är den viktigaste eftersom det är den som håller ihop alltsammans. Detta är alltså, enligt Madsen, den gemensamma samverkan vilket betyder att ingen enskild kompetens är tillräcklig i sig själv.

5.3 Samverkan

I denna del kommer vi att redovisa för olika samverkansformer, förutsättningar för samverkan och samverkan som process.

5.3.1 Samverkansformer

Brännberg (1995) skriver, i sin studie *Plus för unga i Göteborg*, om samverkan och menar att ordet samverkan kan stå för olika saker, beroende av sammanhanget. För att förklara samverkan har Brännberg använt Bengt Berggrens modell. Berggren använder samarbete som ett övergripande begrepp istället för samverkan. Brännberg utgår ifrån Berggrens fyra olika samarbetsformer som är:

Koordination – Samordning

Integration – Sammansmältning

Konsultation – Samråd.

Kollaboration – Samverkan

Brännberg skriver att begreppet **koordination** framför allt kan liknas vid ett överlämnande. De olika yrkesgrupperna eller verksamheterna har kvar sina givna yrkesområden för sig själva och använder en sorts remissförfarande gentemot andra yrkesfält eller verksamheter.

Integration innebär enligt Brännberg att de olika verksamheterna integreras eller smälter samman med varandra. Det finns inte några tydliga gränser mellan de olika yrkesfälten och kompetenserna. En nackdel som integration kan innebära är att det kan vara negativt för klienten. Beroende av vilket yrkesfält vi tillhör ser vi och upplever klienten på olika sätt. En konsekvens av integration kan då enligt Brännberg bli att klienten enbart uppfattas som det ena eller det andra, vilket inte är förenligt med det komplexa i mänskliga livssituationen.

Brännberg skriver att **konsultation** innebär att en aktör går in i en annan aktörs verksamhet för att ge råd, stöd, handleda eller informera. Syftet med konsultation är att enas om ett gemensamt handlande. Brännberg skriver vidare att gränsen mellan konsultation och integration kan vara hårfin då råd och handledning kan vara ett sätt att skapa en gemensam syn bland aktörerna, det vill säga ett steg mot integration.

Kollaboration beskriver Brännberg som en samverkan, där de olika aktörerna förväntas behålla sina specifika kompetenser. Man träffas kontinuerligt för att diskutera gemensamma frågor eller problem. Genom denna form av samverkan får de olika kompetensområdena redogöra för sin syn på problemet för att sedan analysera.

Även Lundgren & Persson (2003) utgår från Berggrens modell och skriver att kollaboration/samverkan är ett ganska långt gånget samarbete som karakteriseras av att det finns: gemensamma mål och syften, urskiljbara kompetensgränser, ambition att tona ner professionshierarkier samt att man har en gemensam syn på klientens behov. De skriver vidare att samverkan överensstämmer med en generell strävan att finna helhetslösningar och utgå från ett förståelseperspektiv för att förstå den komplexa världen.

5.3.2 Förutsättningar för samverkan

I socialstyrelsens (2004) skrivelse visar man på grundläggande faktorer som förutsättningar för att samverkan skall kunna fungera:

- ”- Ett klart uttalat mål för samverkan
- Ett upplevt behov av samverkan hos de som skall samverka
- Tydlighet kring målgruppen för samverkan
- Tydlighet kring vilka problem man vill angripa
- Rimliga resurser för att nå målet
- Kunskap om varandras verksamheter och regelverk
- Tydliga roller och förväntningar på varandra/ tydliga gränser på kompetensområdena
- Legitimitet för samverkan, det vill säga förankrad hos ledningen
- Tydliga samverkansrutiner.” (Socialstyrelsen, 2004. bilaga s.11)

Även Danemark (2000) tar upp dessa faktorer som viktiga förutsättningar för att samverkan skall fungera och menar att om dessa inte fungerar kan de istället utgöra ett hinder. Han menar att de ovan nämnda förutsättningar måste aktivt skapas och att det är ledningens ansvar att skapa dessa. Om ledningen är frånvarande eller passiv kan det få förödande konsekvenser och också utgöra ett hinder för samverkan. Ronnby (2000) skriver att utgångspunkten för ett samarbete är att alla inblandade aktörer har något att bidra med i ett skeende av tagande och givande, kring något som är gemensamt. För en god samverkan menar Ronnby att det krävs referensramar, sätt att tänka, tycka och uppfatta verkligheten, som på åtminstone på vissa punkter stämmer överens. Det måste även finnas en vilja från alla inblandade att samarbeta,

annars går det inte och det måste finnas konkreta mål för samarbetet. Även Danielsson & Liljeroth (1996) och Kassman (2002) tar upp vikten av att samverka och menar att tydliga roller och struktur är viktigt för en god samverkan.

5.3.3 Samverkan som process

Brännberg (1995) skriver att man, utöver att fastställa vilken karaktär samverkan/samarbetet har, även bör uppmärksamma att de olika aktörerna tillsammans ingår i en kommunikation. Han menar att de olika aktörerna har sin syn på hur världen ser ut och hur den borde se ut. Ett möte mellan olika aktörer innebär att deras världsbilder möts, bryts och diskuteras och kommunikationen sker oftast utan vetskap om varandras världsbilder. Vid ett möte diskuteras mycket sällan var och ens grundläggande världsbild utan den tas för given av varje aktör. Brännberg menar att samverkan är en process där varje aktör successivt lär känna den andres värderingar och att konflikter som kan uppstå vid kommunikation bör förstås i ljuset av denna kunskap. Konflikter behöver därför inte ses som ett försök att markera avstånd utan kan ses som ett försök att förstå andras värderingar samtidigt som man vill ge uttryck för sina egna. Även Danemark (2000) tar upp detta och skriver att lyckad samverkan handlar om att lära känna och respektera varandras synsätt. Genom ökad förståelse av den andra aktörens förslag till handlande, har man möjlighet att komma vidare.

6. Resultat och analys

Vi kommer att redovisa vårt resultat, analys, koppling till teori och tidigare forskning i tre delkapitel. Vi kommer i vårt första delkapitel att visa på hur de olika yrkesgrupperna ser på socialpedagogens yrkesroll i skolan. I vårt andra delkapitel kommer vi att redovisa för vilka samverkansformer som finns mellan skola och socialtjänst. Avslutningsvis kommer vi i vårt tredje delkapitel att redogöra för betydelsen av samverkan. Då vi gjort en intervjustudie och fått fram många olika åsikter, har vi valt att åskådliggöra detta genom att använda många citat i vår redovisning. Detta för att skapa en levande och innehållsrik resultatredovisning.

Innan vi började intervjuerna utifrån vårt första tema, Socialpedagogens yrkesroll, ville vi få klarhet i vilka yrkeskategorier som var aktuella för projektanställningen som ungdomsutvecklare. Detta för att få en bild utav vilka kompetenser som ansågs vara viktiga för den aktuella tjänsten. Vi har valt att citera IFO-chefen på denna punkt då dennes uttalande stämmer väl överens med vad flertalet av de intervjuade svarat:

Det skulle vara någon som jobbat med ungdomar och det skulle vara en fördel om det var en socionom, socialpedagog eller motsvarig utbildning, så att man har teoretiska verktyg och förståelsefenomen. Erfarenhet av ungdomsarbete antingen på institution eller på socialtjänsten. Förståelse utifrån ungdomars perspektiv och att man inte har fastnat i skolvärlden eller socialtjänstens vägnar utan har en väldigt bred syn på saker och ting.

Det tycks som att de intervjuade inte skiljer på socialpedagoger och socionomer, utan ser deras yrkeskompetens som någorlunda likvärdiga. Det som framhölls som viktigt var att den som anställdes som ungdomsutvecklare hade en god teoretisk grund samt lämplig yrkeserfarenhet. Detta stämmer väl med Eriksson & Markström (2000) som skriver att det finns i Sverige idag Socionomer och Socialpedagoger, som till viss del är verksamma inom samma områden. Deras slutsats är att flertalet av arbetsgivarna inte skiljer på Socionom och Socialpedagog. De skriver vidare att Socialpedagogens profession grundar sig i teoretisk vetenskaplig skolning.

6.1 Socialpedagogens yrkesroll

Under våra intervjuer fann vi att det fanns många förväntningarna på en Socialpedagog i skolan, både från skolan sida, likväl som från socialtjänstens sida. Vi märkte väldigt tydligt att man hade olika syn på vad en Socialpedagog skall göra och vad denne inte skall göra och att man tyckte olika om vad som varit mest positivt och negativt med en Socialpedagog i skolan under det pågående projektet.

6.1.1 Förväntningar

Vi upplevde att flertalet av de intervjuade förväntade sig att Socialpedagogen skulle underlätta den egna arbetssituationen. På ledningsnivå (Utbildnings- och Socialchef, IFO-chef och Rektor) såg man projektanställningen som en flexibel brygga mellan skola och socialtjänst. Man såg även en ekonomisk vinst i att jobba förebyggande och skapa hemmaplanslösningar, istället för eventuella kostsamma placeringar på exempelvis behandlingsinstitution. Både från ledningsnivå och operativ nivå (Socialsekreterare, Skolkurator, Lärarna och Socialpedagog) fanns en förväntning att få en social resurs i skolan, en person som kan se båda sidor, en helhet.

Socialsekreteraren uttryckte sig så här:

Skönt med en person som har samma livssyn och synsätt som vi har här på socialkontoret och som också har ögon mot skolan.

Kuratoren nämnde en förväntning om:

Äntligen en kollega, en kollega att samarbeta med och någon som kan vara där ute. Någon som kan se det bakomliggande problemet, man kan fördöma beteendet men inte ungdomen som individ och det tror jag att vi som har ett socialt tänk är duktiga på.

Lärarna uttryckte sig så här:

Om hon kunde gå in och störa och minska den gruppen så de gick på lektioner som de skulle, så skulle det vara en väldigt stor vinst med det. Vi tror att personalen kände en väldig lättnad att då kan man fokusera sig på att göra det vi är anställda för egentligen, vår huvuduppgift är att utbilda ... att folk kände att man slapp det där dåliga samvetet - jag borde kanske egentligen jaga.

Socialpedagogen uttrycker själv vad hon tror förväntades av henne:

Jag tror att lärarna till en början såg mig som en resurs att hämta hem frånvarnade elever till klassrummet. Det var inte det jobb jag skulle göra, jag hade ju skrämt ihjäl dom, när dom inte vet vem jag är. Mina egna förväntningar var mer att man är en extra vuxen på skolan som arbetar mer aktivt med dom här barnen som kanske inte följer den vanliga klassrumsnormen, som har lite svårt att komma in. Jag ska vara ett extra öga.

Man kan se att det fanns olika förväntningar. På ledningsnivå fick vi likartade svar och man var mycket klar över sina förväntningar då dessa var samma/likställda med projektansökan. På operativ nivå går förväntningarna isär utifrån vilka behov man har. Kuratorn ser det som en tillgång, att få en kollega med liknande teoretisk bakgrund och som har ett socialt tänk. Detta går att koppla till Madsen (2001) som menar att i Socialpedagogiskt arbete måste man ha en helhetssyn på människa och dennes livssituation. Även Socialsekreterarens förväntningar stämmer överens med detta. Lärarnas förväntningar skiljer sig något, de ger inte ett direkt uttryck för ett behov av en resurs med ett socialt tänk, utan har en mer konkret förväntan på att lösa problemet med frånvarande elever. Jacobsson (2002) problematiserar lärarnas situation och menar att det finns en risk i att lärare ser mer till ett speciellt undervisningsämne än till barnets sociala utveckling, men hon skriver också att man måste visa förståelse för det faktum att lärare måste ta hänsyn till en hel skolklass.

6.1.2 Synen på socialpedagogens arbetsuppgifter.

Vi har under våra intervjuer förstått att det första Socialpedagogen skulle göra var att kartlägga de ungdomar som befann sig i och nära ”gängen” och att försöka få en kontakt med dessa. Nästa steg var att hitta olika arbetsformer för att komma till rätta med ungdomarnas situation på fritiden och i hemmet, detta stämmer även överens med projektansökan. I övrigt har det varit skilda åsikter om vad Socialpedagogen skall göra. På frågan vad Socialpedagogen skall göra svarade Utbildnings- och Socialchefen enligt följande:

Kartlägga unga som mår dåligt i skolan och ha samtal med dessa och även med andra ungdomar. Hon skall vara spindel i nätet mellan socialtjänst – skolan – föräldrar men vi ska inte bygga upp det på socialpedagogen för hon är faktisk projektanställd.

Rektorn formulerade sig så här:

Intervjua elever i gängen och skapa en individuell plan för var och en av dessa elever, vad behöver göras. Ha mycket fokus på fritiden för dessa unga gjorde inget på sin fritid. Nästa utmaning är att kunna stötta hemmen för många av dessa föräldrar är svåra att få tag i, dom känner sig redan utsatta och då vill dom inte komma.

Socialsekreteraren formulerade sig så här:

Svårt att vara specifik men hon skall vara en extra resurs till kuratorn och till socialtjänsten, förarbete till anmälan och hon skall finnas hos ungdomarna. Hon skall vara mitt emellan.

Båda Lärarna var överens om att de inte riktigt visste vad Socialpedagogens arbetsuppgifter var, de hade tagit del av ett dokument där Socialpedagogens huvudsakliga arbetsuppgifter stod uppräknade, men fann ändå att det var otydligt. De uttryckte sig så här:

Det är lite diffust, vi vet inte vad hon gör och det tror jag folk känner en liten besvikelse för. Det kan vara svårt att få tag i socialpedagogen och man får inte ge henne arbetsuppgifter som man önskar. Man ser henne inte så ofta utan då är hon där ute och pratar med ungdomarna. Hon verkar lite i det dolda.

En av Lärarna uttryckte sig så här:

I höstas var det vissa elever som var väldigt socialt utsatta och deras hemförhållanden var väldigt anmärkningsvärda och då kunde socialpedagogen fungera som en väldigt bra länk mellan mig och socialtjänsten och det mellansteget gjorde att det blev lättare för mig, det var ett stöd. Sen har det blivit mindre och mindre men i förlängningen så tror jag att det är jätteviktigt att få in andra kompetenser i skolan, som ser olika synsätt, som kan se eleverna på deras fritid och hemsituationen på ett helt annat sätt än vad vi har möjlighet att göra och då kanske vi kan koncentrera oss mer på skolsituationen medan andra ser andra saker.

IFO-chefen uttryckte sig så här:

Kartlägga och göra sig känd och förtrogen hos ungdomarna, här är det viktigt med dialogen. Förebygga, det vill säga inte bara jobba med de ungdomar som är i riskzonen, utan försöka identifiera alla som umgås med de här grupperna/ungarna. Åtgärda saker och ting så att det inte blir ett ärende hos oss och hon skall vara, en brygga mellan skola och IFO.

Socialpedagogen beskrev själv sina arbetsuppgifter så här:

Mina arbetsuppgifter har förändrats och skapats under resans gång. Jag ska arbeta förebyggande och försöka undvika dyra placeringar och liknade. Jag håller reda på frånvaron på vissa utvalda, dom som har högst frånvaro, där skriver jag av lärarnas närvarolister och det är väldigt mycket föräldraarbete också, det har man ju sett att föräldrar behöver mycket stöd i att vara tonårsföräldrar. Jag är en vuxen i skolan utan lektioner som man kan komma fram och prata med om man undrar någonting eller mår dåligt. Jag jobbar också med fritidsdelen och det nyaste nu är att starta en ungdomsförening för ungdomarna som vill göra något annat än att idrotta, vårt första uppdrag är att skapa en skateboardramp.

När vi ställde frågan vad Socialpedagogen inte skall göra fick vi ganska klara besked. Tydligt var att Socialpedagogen inte skall vara en myndighetsutövare men ändå en socialarbetare. Å andra sidan skall hon inte vara en elevassistent och rastvakt, hon skall inte vara en avlastning utan ett komplement för att hitta nya vägar. Rektorn uttryckte att man skall använda Socialpedagogen för att få nya infallsvinklar och finna nya vägar samtidigt som han framhöll att det är viktigt att vara medveten om att Socialpedagogen är projektanställd. För att belysa detta använder vi ett citat av Rektorn:

Vi ska kunna fortsätta även när hon inte är här. Hon kan ju avlasta lärarna för mycket, så att när hon slutar så rasar det igen. Vi ska lära oss av socialpedagogen men inte bli beroende och hon skall inte ta över någons arbete som inte blir gjort sedan.

Socialpedagogen uttryckte följande när vi frågade om vad hon inte skulle göra:

Jag ska inte vara elevassistent, lärare eller socialsekreterare, jag ska inte vara assistent, jag skall inte gå med en elev som har problem till exempel och jag ska inte åka med socialsekreteraren på hembesök och detta var rätt tydligt från början. Jag ska inte dras åt nåt håll utan det här är verkligen kärnan av samarbete mellan skola och socialtjänst, som man ska verka för även utanför det här projektet.

Det är tydligt att var och en vill hålla på sin kompetens och sitt yrkesområde, så även Socialpedagogen. Lärarna gav uttryck för att de inte riktigt vet vad hon gör, men de övriga vi intervjuat verkade vara ganska insatta i det. Vi kände under vår intervju, med Lärarna, att det fanns en viss frustration och besvikelse över att de inte visste vad Socialpedagogen gjorde, men de kunde se att de vid vissa tillfällen haft användning av hennes kompetens. Danielsson & Liljeröth (1996), Kassman (2002) Ronnby (2000) och Socialstyrelsens skrivelse (2004) tar bland annat upp att det är viktigt med tydliga roller, rutiner och struktur för en bra samverkan.

6.1.3 Positivt och negativt med en Socialpedagog i skolan.

På ett övergripande plan kan man se att det mest positiva varit att samverkan förbättrats och på ledningsnivå ger man uttryck för att Socialpedagogen blivit bryggan mellan Skolan och Socialtjänsten. På operativ nivå uttrycker sig Socialsekreteraren så här:

Med den bakgrund hon har är hon väl insatt i hur socialtjänsten jobbar och jag tycker att det här är en oerhörd tillgång i skolan för det finns en brist på psykosocial kompetens där och jag ser det som att socialpedagogen är en resurs där.

Kuratoren uttryckte sig så här:

Jätteviktigt och bra med en extra vuxen som kan och vill lyssna. Vi, socialpedagoger och socionomer är tränade i att lyssna, ta kontakt, ställa frågor och att göra det på ett schyst sätt.

Socialpedagogen tyckte att:

Den stora vinsten med våran utbildning är vi har ett annat sätt att se på människan, man kan se mönster, varför människor gör som dom gör. Det som händer efter skoltid påverkar skolan väldigt, väldigt mycket ... Man ser människan mer som en helhet.

Lärarna uttryckte att:

Det som har blivit effekt det är att när socialpedagogen finns, har vi blivit väldigt noga med närvarokollen och det har alla blivit mycket duktigare på ... en annan positiv sak är trepartssamtal med socialtjänst, skola och föräldrar, då är socialpedagogen med och antecknar och hon ser olika delar men hon har inte varit delaktig i själva samtalet utan suttit med som observatör och det har varit bra många gånger efteråt, när man liksom har funderat på - vad sa vi egentligen? ... vissa saker som man inte hinner se i ett samtal har hon som observatör kunnat ge viktig information om efteråt.

Det som lyfts fram som positivt är Socialpedagogens kompetenser och man ger uttryck för att dessa kompetenser behövs i skolan. Samtliga intervjupersoner var överlag positiva till projektet och hoppades på en förlängning. Det är ingen som gett ett direkt uttryck för att det är en nackdel att det finns en Socialpedagog i skolan, men det fanns vissa saker som fungerade mindre bra. Utbildnings- och Socialchefen sade att:

Negativt är att det är ett projekt och att vi innan kanske skulle ha informerat lärarna lite mer om sakernas tillstånd.

Socialsekreteraren uttrycker sig så här:

Väldigt få lärare har tagit sig tid att sätta sig in i vad socialpedagogen ska göra och använder sig av hennes kompetenser på rätt sätt ... lärarna kände sig nog till en början lite granskade

Lärarna sade så här:

Det är det här med att vi inte får någon återkoppling ... eleven går i din klass, du har yttersta ansvaret för elevens kunskap och den sociala tillvaron här i skolan och sen får du ingen återkoppling, det är väldigt konstigt. Vi undrar, åker hon hem till dom, hur ofta träffar hon dom eller vad händer. Det är inte sekretessen vi menar, för vi vet att det finns sekretess och den har vi jobbat med i många år. Med återkoppling menar vi att man kan säga lite grann, inte detaljer utan - det här jobbar vi på, -vi har inte tillräckligt med underlag ... Att man har någon sorts feedback och detta tycker inte majoriteten av personalen som jobbar här att detta kommer fram, men det kan vara sekretess som gör att hon inte berättar, det kan mycket väl vara så, men ...

Genom att Lärarna inte ha fått tillräcklig med information från början, har de inte heller givits de rätta förutsättningarna för ett gott samarbete med Socialpedagogen. Som vi ser det beror detta antingen på: att ledningen brustit i sin information, att Lärarna inte blivit tillräckligt inkluderade och delaktiga i projektet eller så saknar de vilja och tid att vara delaktiga. Danmark (2000) och Jacobsson (2002) tar upp vikten av att ha en tydlig ledning för att samverkan skall fungera.

Det framkom att det fanns skiftande åsikter i vad Socialpedagogen skall göra. Av detta kan man dra slutsatsen att Socialpedagogen bör ha en bred kompetens. Madsen (2001) menar att grunden i socialpedagogens förmåga att agera som människa och yrkesmänniska utgörs av bildningsblommans fem kompetenser. Vi kan se att Madsens bildningsblomma finns representerad i socialpedagogens arbete, men då vi inte fokuserat på Socialpedagogens direkta elevarbete och inte heller gjort några observationer har vi svårt att gå på djupet med blommans alla delar.

De kompetenser som vi tycker fanns representerade är: den produktiva, den kommunikativa och den analytiska/syntetiska. Den vi har svårare att se är den expressiva kompetensen. I den produktiva kompetensen kan vi se skapandet av bland annat ungdomsföreningen. Den kommunikativa kompetensen kan vi se genomsyrar hela socialpedagogens arbete då hon ständigt är i dialog med ungdomar, föräldrar och samtidigt utgör bryggan mellan skola och socialtjänst. Den analytiska/syntetiska kompetensen finns även den representerad i en stor del av socialpedagogens arbete, bland annat genom att hon ska ha koll på ungdomarnas situation,

det vill säga vara utforskande och reflekterande i sitt arbete med ungdomar. Som Madsen skriver är ingen del tillräcklig i sig, men tillsammans utgör de Socialpedagogens viktiga handlingskompetens.

Sammanfattningsvis framgår det tydligt att Socialpedagogens arbetssituation är komplicerad då det saknas en tydlig struktur runt hennes arbete. Hon får själv ta ett stort ansvar i utformandet av den egna arbetssituationen och samtidigt ansvara för att skapa relationer till de hon skall samverka med.

6.2 Former av samverkan

När vi frågade om vilka samverkansformer som fanns mellan skola och socialtjänst svarade alla intervjupersoner i stor sett likadant. De man nämnde var Samverkansgruppen, EVA-gruppen, veckomöten mellan Skola och Individ- och Familjeomsorg (IFO) och Treparsamtal. Vi kommer att redovisa för dessa samverkansformer utifrån den information vi fått under våra intervjuer. Avslutningsvis kommer vi även att redovisa för hur de intervjuade såg på sekretessen.

6.2.1 Samverkansgruppen.

Från början fanns en stor samverkansgrupp/nätverksgrupp som samverkade, där ingick många verksamheter bland annat tandvård, primärvård, barnavård, skola, fritids, socialtjänst med flera. Efter att ha utvärderat kom man fram till att det var en allt för stor grupp och idag ingår skola, socialtjänst, polis, kyrka, fritids och folkhälsoplanerare. Denna grupp utgör, som Utbildnings- och Socialchefen uttrycker det, *samverkans paraply*.

Så här svarade kuratorn när vi bad henne berätta om samverkansgruppen:

Den ursprungliga gruppen innebar väldigt många människor men nu har vi dragit ner den till samverkan mellan skola, socialtjänst, kyrkan, polis och folkhälsosamordnare och vi träffas två gånger per termin. Vi tittar på problem på strukturell nivå, samhällsnivå, - vad händer, vad är på gång.

6.2.2 EVA-gruppen.

EVA står för Enat Vuxen Ansvar. EVA vänder sig till föräldrar med barn och ungdomar i åldern 6-18 år. De som arbetar med EVA-gruppen är fyra personer och dessa är:

Socialpedagog/ungdomsutvecklare, Socionom/socialsekreterare, Sjuksköterska/skolsköterska och Socionom/skolkurator. Vi har valt att använda ett citat där socialsekreteraren berättar om EVA-gruppen:

Vi fyra träffas en gång i veckan och kollar av lite. EVA- gruppen är en form av föräldrautbildning där vi hjälper föräldrar i sin roll under enkla former och sitter ner och pratar, inga barn är med. Metoden är reflekterande samtal, två stycken intervjuar föräldern medan två stycken observerar och reflekterar och vi använder oss av tre frågeställningar: Vad är du nöjd med i ditt föräldraskap? Vad är du mindre nöjd med? Vad vill du förändra? Utifrån svaren hjälper vi föräldrarna med att prioritera i deras förändringsarbete och vi började i januari och hitintills har vi fått kontakt med en del.

Man har skapat en folder som berättar om EVA och denna folder har skickats ut via post till alla föräldrar med barn i skolåldern. EVA-gruppen har också bett lärarna att ha med foldern vid föräldrasamtal/utvecklingssamtal. Rektorn uttryckte under intervjun att han är positiv till EVA, att det är en bra form av föräldrastöd och att det inte är något hot från skolans sida utan bara ödmjukhet. Lärarna är också positiva till EVA och hoppas i förlängningen på en etablering, men uttrycker att det inte är helt enkelt att överlämna foldern vid ett föräldrasamtal/utvecklingssamtal. De har fått reaktioner från föräldrar som uttryckt att de kände sig lite kränkta i sin föräldraroll då de fick foldern hemskickad till sig. Något vi reflekterat över i efterhand, är att det för föräldern/föräldrarna kan upplevas som en obekväm situation. Att ha ett förtroendefullt möte, runt den egna föräldrarollen, med flera professionella närvarande ser vi att det kan upplevas som en jobbig situation, men då vi inte gjort någon observation kan vi bara spekulera.

6.2.3 Veckomöte.

Rektor, IFO-chef och Socialpedagog träffas en gång i veckan. Då diskuteras projektet, hur Socialpedagogens arbete skall utformas och hur hon skall göra i olika situationer. Rektorn uttryckte:

Då pratar vi dels om projektet, dels om de vi arbetar med eller borde arbeta med.

Utöver detta möte träffas IFO-chef och Rektor. IFO-chefen uttrycker så här:

Skolans rektor och jag har uppdrag också att vi skall ha visionära samtal om skolans och IFO`s samverkan framöver. Vi ska ha gemensamma utbildningar och gemensamma konferenser så vi får samma syn på ungarna men ändå utifrån egen profession. Vi ska, så fort det dyker upp ett bekymmer sitta ner och prata igenom det direkt så det inte blir ryktesspridning.

6.2.4 Trepårtssamtal.

Trepårtssamtal aktualiseras från skolan när en elev inte verkar må bra, har hög frånvaro eller liknande. Vid samtalet närvarar representanter från skolan, socialtjänsten och förälder/föräldrar. Trepårtssamtal föregås av ett samtal till föräldern, om ingen förändring/förbättring sker kallar man till trepårtssamtal. Från skolan sida ser man en stor skillnad i att när man kallar till föräldrassamtal/utvecklingssamtal uteblir ofta en del föräldrar men när man kallar till trepårtssamtal, så kommer föräldrarna alltid. Rektorn är helt övertygad att det beror på socialtjänstens medverkan. Alla som vi intervjuat har varit mycket positiva till denna samverkansform. Socialpedagogen uttryckte:

Man kan kalla föräldrar till detta om det är något av allvarligare karaktär om man vill poängtera allvaret i situationen och det kommer före en anmälan in till socialtjänsten. Istället för att skolan går omkring och grubblar, på att man tycker att det är illa för det här barnet och så gör man en anmälan till socialtjänsten så tar man ett trepårtssamtal först. Skolan förklarar hur dom ser på det och så kan socialtjänsten förklara hur dom ser på det. Där kan också föräldrarna få råd och stöd och hjälp av socialtjänsten.

6.2.5 Sekretess

Då sekretessen kan utgöra ett hinder i samverkan mellan skola och socialtjänst föll det sig naturligt att ta upp detta med de intervjuade. Alla var överens om att samtycke från förälder/föräldrar var ett sätt att komma runt problemet och IFO-chefen uttryckte, att om man har föräldrarnas tillåtelse undanröjer det all sekretess och då blir det inga problem och Kuratorn uttryckte sig så här:

Man får leva med det, det finns en gyllene regel och det är att få ett samtycke. Det är viktigt att socialpedagogen kan skilja på sina roller, hon får inte vidarebefordra från socialtjänsten. Det är lättare från skola till socialtjänsten. Får socialtjänsten inte återkoppla kan dom säga att dom inte kan återkoppla. Man får lära sig att respektera socialtjänstens sekretess för det handlar om klientens rättssäkerhet.

Socialpedagogen sa så här:

Jag får veta saker på socialtjänsten som jag inte kan säga i skolan men då har jag hittat den perfekta lösningen, jag säger – socialtjänsten vet, de har en plan och jag är trygg i det och du kan också vara trygg i det ... lärarna vill inte ha detaljerna men de vill ha lugnet och det kan jag lämna till dom.

Jacobsson (2002) nämner, precis som de vi intervjuat, att har man samtycke av föräldrar utgör sekretessen inget problem. Flertalet av de vi intervjuat ansåg att ett bra tillfälle att få medgivande till sekretesslättning var vid trepartssamtalen, då representanter från både skola och IFO samt föräldrar fanns närvarande.

Samverkansgruppen, veckomöte och trepartssamtal kan vi koppla till det som Brännberg (1995) skriver om Kollaboration. Yrkesgrupperna behåller sina specifika kompetenser och man samverkar runt ett specifikt tema eller ämne. När det gäller EVA-gruppen har vi svårare att se om det är en Kollaboration eller Integration, vi vet inte i vilken utsträckning de olika kompetenserna hålls isär eller smälter samman. Vi fick en känsla av när vi intervjuade, att EVA-gruppen var den samverkansgrupp, där man kommit längst i att lära känna varandras synsätt och värderingar. Detta är en process, som både Brännberg och Danemark (2000) nämner, varigenom samverkan kan fördjupas och komma vidare.

Sammanfattningsvis framgår det att Skola och Socialtjänst lyckats med att utveckla samverkan i de ovannämnda olika formerna. Samtliga intervjupersoner kände en delaktighet och ett engagemang för de samverkansformer som de var aktiva i. Lärarna är den yrkesgrupp som borde finnas med mer i de olika samverkansformerna för att samverkan skall kunna fortsätta att utvecklas.

6.3 Betydelsen av samverkan

Vi tyckte att det var bra att analysera betydelsen av samverkan i ljuset av hur det var innan projektet. Detta för att se vilken betydelse projektet haft för samverkan. När vi intervjuade Utbildnings- och Socialchefen berättade han att man inom kommunen sysslat med samverkan sedan många år tillbaka men i och med projektet har samverkan fördjupats och utvecklats ytterligare. När han tillträdde tjänsten som ”dubbel” chef, år 2000, såg han ett större behov. Han uttryckte sig så här:

Men det fanns möjlighet att jobba ännu mer över gränserna för att hitta sociala problem tidigare och det fanns en frustration kände jag i skolan, de tyckte att ingenting hände på socialtjänsten. Inom skolan ser man det ganska tidigt när barn har sociala problem, men man vill fixa det själva, alldeles för länge. Man måste reagera tidigare för att man skall kunna sätta in de rätta resurserna.

Kuratoren sa:

Innan detta projekt blev av var det inte så bra. Samverkan var i stort sett obefintlig innan projektet startades bortsett från samverkansgruppen. Uppdraget var då att befrämja barn och ungdomars villkor i kommunen och det var väl bra men inte tillräckligt aktivt och målinriktat.

Dessa citat speglar två av de faktorer som Socialstyrelsen (2004) nämner som grundläggande för att samverkan skall fungera. Dels finns ett gemensamt upplevt behov, både på lednings- och operativ nivå och att det finns legitimitet för samverkan då det är förankrat hos ledningen. Ronnby (1995), samt Danielsson & Liljeroth (1996) tar upp vikten av ha en att det finns tydliga roller, konkreta mål samt en vilja att samarbeta, för att samverkan skall fungera.

Vi valde även att inledningsvis fråga om hur intervjupersoner ser på och definierar ungdomar i riskzon då detta är den målgrupp som projektet riktar sig till. Med denna fråga ville vi se

vilken grad av samsyn de hade runt den grupp med ungdomar som de skulle samverka runt. Det man nämnde var: *frånvaro, utåtagerande eller ensamhet, alkohol, missbruk, kriminalitet, psykisk ohälsa, ovårdade och avvikande klädsel, söker sig till riskmiljöer, söker negativ uppmärksamhet, problem i hemmet, föräldrar som inte klarar av föräldrarollen, bristande nätverk, de som befinner sig på gränsen att råka illa ut.*

Vi upplevde under våra intervjuer att man har en relativt god samsyn när det gäller barn i riskzon. Man är överens om att det inte enbart handlar om de som redan hamnat ”snett”, utan lika mycket om de som riskerar eller är på väg att hamna ”snett”. När vi intervjuade använde vi begreppet riskzon, då detta är det begrepp kommunen använt i sin projektansökan. Vi anser att detta går att jämföra med den benämning som Socialstyrelsen (2004) använder i sin skrivelse, ”*barn som far illa eller riskerar att fara illa*”. De innefattar i begreppet: *barn som inte får sina behov tillgodosedda inom familjen, utsätts för fysiskt eller psykiskt våld eller försummelse, sexuella övergrepp, kränkning, samt mobbing, hot, våld och andra övergrepp från jämnåriga. I begreppet ingår även: socialt nedbrytande beteende såsom missbruk, kriminalitet eller annat självdestruktivt beteende. Även allvarliga relationsproblem i förhållande till sin familj och omgivning samt allvarliga skolsvårigheter* ingår. (Socialstyrelsen 2004, bilaga s.6f) Med barn avser Socialstyrelsen en människa under 18 år.

6.3.1 Förväntningar av samverkan

Vi bad alla våra intervjupersoner att uttrycka sig fritt runt ordet samverkan, för att se vad i samverkan som var viktigt för just dom. Vi tyckte att det var intressant för att synen på samverkan speglar hur man använder sig av samverkan. Då samtliga svar är korta och speglar varje individ har vi valt att redovisa alla i citatform.

Utbildnings- och Socialchef: *Lära känna varandra bättre, för att samarbeta bättre.*

IFO-chef: *Respekt, samverkan utan respekt för varandras professioner är ingen samverkan.*

Rektor: *Att arbeta tillsammans. Utnyttja varandras kompetenser.*

Socialsekreterare: *Lika ansvar i att samarbete mellan skola och socialtjänst.*

Kurator: *Något bra ... måste ha klienten/eleven i fokus, deras bästa.*

Lärarna: *Flera personer som strävar mot samma mål från olika håll ... jobbar för samma sak.*

Socialpedagog: *Samarbete.*

Även om de intervjuade uttryckt sig olika tycker vi ändå att de har en god samsyn på samverkan.

I Socialstyrelsens (2004) skrivelse definierar de samverkan så här: *Någon eller några tillför sina specifika resurser, kompetenser och/eller kunskaper till en uppgift som man gemensamt har att genomföra. Samverkan innebär att verksamheter tillför olika perspektiv för att åstadkomma en helhetsbedömning av ett barns behov eller genom att bidra med den egna verksamhetens resurser till en helhetsinsats för barnet” (Socialstyrelsen 2004. s. 6f).*

Som en fortsättning på detta frågade vi om vad de ville uppnå med samverkan, vilka förväntningar de hade. Det framkom under intervjuerna att alla ville ha en god samverkan och att samverkan skall ha ungdomens bästa i fokus. Genom samverkan kan man skapa förutsättningar för att jobba tidigare, bättre och mer genomtänkt vilket leder till snabbare och bättre insatser. På ledningsnivå såg man även en ekonomisk vinst i att samverka och jobba förebyggande för att undvika eventuella kostsamma placeringar, men menade att dessa pengar går att använda bättre. Vi har valt att använda två citat för att belysa förväntningar. En representant för socialtjänsten och en från skolan. IFO-chefen uttryckte sig så här:

Att höja det professionella hos skolan så att de kan se utifrån sitt ansvar för ungdomarnas skolgång och att de kan hantera de bekymmer som dyker upp genom skolan på ett proffsigt sätt och att de vågar konsultera med vår jour eller med mig utan rädsla att vi direkt drar in ärendet till oss. Viktigt är att man litar på varandra - att ringer jag så stannar det där. Om vi behöver ha samverkan med skolan, att man behöver yttranden, då ska det ske på ett snabbt och professionellt sätt, att de vet vad de ska skriva, inga rykten utan proffsig.

Lärarna uttryckte att deras förväntningar var:

Rent generellt, att eleven skall lyckas med sina studier och ha ett gott liv. Det är ju vårt motto, att alla elever ska bli vinnare i sitt eget liv utifrån sina egna förutsättningar, det är det alla arbetar efter här och det betyder att man möter dom på den nivå dom är

Det man vill med samverkan är att höja den professionella nivån samt skapa bättre förutsättningar för ungdomarna. IFO-chefen uttrycker det som socialstyrelsen (2004) skriver, att förutsättningarna för en bra samverkan är att alla inblandade har kunskap om varandras kompetenser och regelverk, att man har tydliga roller och förväntningar på varandra.

6.3.2 Effekter av samverkan

På ledningsnivå ser man att effekten är att det blivit bättre för eleverna, de uppmärksammas i ett tidigare skede och man anser att man kommit till rätta med skolket. Man ser också till personalens arbetsmiljö. Utbildnings – och Socialchefen uttrycker sig så här:

God samverkan ger effekten att man har en personal som inte är frustrerad, som vet vart man ska vända sig när det blir problem. Det är viktigt att eleverna får hjälp när dom behöver det. Problem som ses tidigare leder till bättre, frivilliga och planerade insatser, inte tvång och akut och det innebär i förlängningen att det blir billigare för våra skattebetalare.

På lednings- och operativ nivå ser man att en effekt av att samverka är att problem lyfts upp till ytan, så att man kan jobba med det. Man anser också att det lett till ökad förståelse för varandras arbetssituation. Socialsekreteraren säger så här:

Effekten av samverkan är att man lättare kan dela på arbetet. Det är enklare när man känner varandra och har samma tänk, det behövs inte lika mycket förarbete. Dom som jobbar bra med socialpedagogen ser henne nog som ett bra komplement, någon att prata med, rådfråga och använda som observatör. Eleverna känner sig sedda, man får en känsla av att socialpedagogen är väldigt självklar för dom.

Socialpedagogen ser effekter av samverkan så här:

Det är förebyggande effekter att man tar tag i saker och gör något gemensamt innan det gått för långt och jag tror att man kan undvika institutionsplaceringar genom att samverka, man uppmärksammar problemet i tid. Elever som är på väg att råka riktigt illa ut, där kan kanske den negativa utvecklingen bromsas upp tidigare, genom att vi tittar på dom samtidigt och inte skolan först och sen socialtjänsten.

Lärarna uttryckte sig så här om effekten av samverkan:

Det är både positivt och negativt... det här med att vi har nogare koll på vilka lektioner elever går på har funkade bra, att vi har trepartssamtal har fungerat jättebra och det har varit mycket positivt att kunna lämna material. Men nej, när det gäller återkoppling. Vi svävar nog i ovisshet, att vi vet inte riktigt. Att samarbeta med socialtjänsten är ju helt nytt egentligen och allt som är nytt behöver folk få information om innan och det fick vi inte.

En effekt av samverkan är att man har möjlighet att arbeta mer förebyggande än tidigare, vilket betyder att elever i riskzon uppmärksammas i ett tidigare skede. Lundgren & Persson (2003) skriver om vikten av att arbeta förebyggande med ungdomar. För att hindra negativ utveckling bör man arbeta aktivt med att förhindra att ungdomar misslyckas i skolan, utesluts från skolan eller hamnar i brottslighet. Effekten av samverkan är också att de olika yrkesgrupperna fått ökad kännedom om varandras verksamheter. Detta betyder att de påbörjat den process Brännberg (1995) skriver om, nämligen att de olika yrkesgrupperna successivt lärt känna varandras värderingar och att konflikter som kan uppstå inte behöver ses som att man markerar avstånd, utan som ett försök att förstå den andres tankar, samtidigt som man vill ge uttryck för sina egna. Danemark (2000) bygger på detta och menar att lyckad samverkan handlar om att lära känna och respektera varandras synsätt. Även Jacobsson (2002) skriver om detta och menar att det krävs att parterna går varandra till mötes och visar respekt för varandras kompetenser. Vi kan dock se att denna process är i sin begynnelse och att det finns samverkansfaktorer som behöver utvecklas och lyftas upp till diskussion.

Sammanfattningsvis framgår det att om kollaboration skall lyckas måste man som professionell våga och kunna gå över den egna gränsen och samtidigt släppa in andra professionella på det egna området. Om man inte försöker att lyckas med detta försöker man inte heller göra sitt bästa för eleven/ungdomen, utan ser endast till den egna arbetsituationen.

7. Slutdiskussion

Vi har med vår studie haft som syfte att försöka beskriva Socialpedagogens arbetssituation i dagens skola. Vi vill analysera Socialpedagogens yrkesroll i skolan, samt dennes samverkan med andra yrkesgrupper inom skola och socialtjänst kring elever som far illa eller riskerar att fara illa. Vi ställde oss tre frågor som utgjort grunden för vår uppsats. Vår första frågeställning var: Vilka förväntningar har socialpedagogen, skolan och socialtjänsten på socialpedagogens yrkesroll? Som vi ser det så hade man på ledningsnivå förväntningar att Socialpedagogen skulle vara en flexibel brygga mellan Skola och Socialtjänst. De hade även som förväntan att Socialpedagogen skulle använda sin teoretiska grund och yrkeserfarenhet i det aktiva arbetet med ungdomar. På operativ nivå har man konkreta förväntningar på Socialpedagogens ungdomsarbete, bland annat att lösa problemet med frånvarande elever. Från båda nivåerna hade man förväntan om att Socialpedagogen skall arbeta med elever, föräldrar samt utveckla elevers fritidsaktiviteter. Hon skall även vara en länk mellan skola och socialtjänst. För att hantera all den information vi fått, om vad socialpedagogen skall göra har vi här valt att göra en kort sammanfattning om vad som sagts. Vi kom fram till: kartläggning, samtal med ungdomar, skapa individuella planer för ungdomar i riskzon, hitta nya infallsvinklar, stötta hemmen/familjen, ha koll på ungdomars situation både i skola och på fritiden, förarbete till socialtjänsten, finnas till hos ungdomar, förebygga och åtgärda, vara en brygga/spindel i nätet. Att rada upp information på detta viset är att ta saker ur sitt sammanhang men trots detta kan man se att Socialpedagogens arbetsuppgifter har en omfattande spännvidd. De hade en förväntning om att få en social resurs i skolan som både kunde se ungdomen/eleven och som kunde se samverkan med skola och socialtjänst som en helhet. Detta stämmer väl överens med det Madsen (2001) menar, att den socialpedagogiska tankegången representerar en helhetssyn på totalsituationen.

Vår andra frågeställning var: I vilka former sker samverkan mellan de olika yrkesgrupperna? Under projekttiden har kommunens samverkansformer utvecklats. Idag finns kontinuerliga samverkansformer där man tar till vara på olika yrkeskompetenser och arbetar med ungdomsproblem på olika nivåer, samt med familjer. Vi har reflekterat över varför den till antalet största yrkesgruppen Lärarna inte finns representerade i någon samverkansform. Vad vi förstått är de inte regelbundet aktiva i någon av de olika samverkansformerna utan endast vid trepartssamtal om de är direkt knutna till en elev. Vi tror att det vore en vinst i att inkludera några Lärare i de övriga samverkansformerna, genom ett aktivt deltagande kanske

de hade känt mer delaktighet och på så sätt känt mindre besvikelse över projektanställningen. Kollaboration innebär att man genom kontinuerliga träffar kommer närmare varandras synsätt och leder till bättre förståelse för de gemensamma problem som finns eller uppstår.

Vår tredje och sista frågeställning var: Vilken betydelse har samverkan för elever, Socialpedagogen och de andra yrkesgrupperna? Intervjupersonerna är överens om att samverkan skall ha elevens bästa i fokus. Genom samverkan ges man möjlighet att arbeta förebyggande och på så sätt skapa bättre förutsättningar för elever, samt att undvika kostsamma placeringar. En tanke och fråga som väckts hos oss är på vilket sätt eleverna/ungdomarna påverkats av samverkan. Det hade varit önskvärt att ta med elevs/ungdomars perspektiv i vår studie men på grund av studiens omfång var detta en omöjlighet. Men vi frågar oss om ungdomen/eleven kan komma i kläm i en god samverkan? Det är viktigt att se ungdomars integritet och en allt för djupgående samverkan kan leda till integration vilket inte främjar individen. Om samverkan leder till att man bara ser eleven/ungdomen ur ett perspektiv, integration, har man inte en god samverkan. För yrkesgrupperna har samverkan betytt att man fått ökad förståelse och kännedom om varandras arbete. På ledningsnivå har man även haft som intention att genom samverkan förbättra personalens arbetssituation. För att lyckas fullt ut med detta måste man ha tydligare strukturer och roller och detta är till stor del ledningens ansvar.

Det faktum att ungdomars uppväxtvillkor förändrats under åren innebär att skolan och samhället måste anpassa sig för att möta denna förändring. Statens offentliga utredningar (SOU 2005:81) skriver att det behövs kompetenser utöver lärare i skolan som kan arbeta med elever, i och nära riskzon. Genom att komplettera varandras yrkesroller och skapa en bra samverkan mellan dessa, kan det i sin förlängning skapa bättre förutsättningar för barn och ungdomar. Detta kan i förlängningen även innebära en ekonomisk besparing för samhället, genom att arbeta förebyggande. Socialpedagogen har här en viktig funktion att fylla, genom att vara en social resurs i skolan med teoretiska kunskaper som kan omsättas till handlingskompetens.

Avslutningsvis vill vi säga att denna studie har varit mycket intressant och lärorik att genomföra. Genom att få ta del av de yrkesverksammas tankar och åsikter har vi också fått ta del av den komplexa verkligheten. Genom att förstå denna verklighet och vårt resultat, med hjälp av teorier och tidigare forskning, tycker vi oss ha utvecklats som Socialpedagoger.

8. Referenser

- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber ekonomi.
- Brännberg, T. (1995). *Plus för unga i Göteborg- En studie av projekt, samverkan och eldsjälar*. Stockholm: Fritze.
- Brännberg, T. (2002). Tio år av samverkan – en utvecklingsprocess. I Ungdomsstyrelsens skrifter 2002:2 *Tillsammans – samverkansprojektet i teori och praktik*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen
- Danemark, B. (2000). *Samverkan – himmel eller helvete*. Stockholm: Förlagshuset Gothia.
- Danielsson, L. & Liljeroth, I. (1996). *Vägval och växande – Förhållningssätt, kunskap och specialpedagogik för yrkesverksamma hjälpare*. Stockholm: Liber AB.
- Eriksson & Markström. (2000). *Den svårfångade socialpedagogen*. Lund: Studentlitteratur.
- Hjelte, J. (2005). *Samarbete i gränsland – Om relation och kommunikation i samarbete mellan skola och barnomsorg*. Umeå: Umeå Universitet.
- Holme, I. M. & Solvang, B. K. (1997). *Forskningsmetodik - Om Kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Högskoleverket. (2003). *Social omsorgsutbildning och socionomutbildning – En översyn*. Stockholm: Högskoleverket.
- Jacobsson, I. (2002). Soc+skola+fritid=sant. I Ungdomsstyrelsens skrifter 2002:2 *Tillsammans – samverkansprojektet i teori och praktik*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Kassman, A. (2002). Samverkansprojektet – att hitta former för arbete kring utsatta ungdomar. I Ungdomsstyrelsens skrifter 2002:2 *Tillsammans – samverkansprojektet i teori och praktik*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Lundgren, M & Persson, B. (2003). *Barn och unga i riskzonen – Samverkan och förebyggande arbete*. Stockholm: Svenska kommunförbundet.
- Madsen, B. (2001). *Socialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.
- Repstad, P. (1999). *Närhet och distans. Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Ronnby, A. (2000). Mobiliseringsprocessen i samhällsarbete. I K. Sundh & P. Turunen (Red). *Social mobilisering - Om samhällsarbete i Sverige*. Stockholm: Publica, Allmänna förl.
- Statens offentliga utredningar. (2006. SOU 2005:81). *Källan till en chans – nationell handlingsplan för den sociala barn- och ungdomsvården*. Stockholm: Fritze.

8.1 Internet referenser

Socialstyrelsen. (2004). *Strategi för samverkan i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att far illa*. Hämtad 2006-04-12. Hämtad från:

<http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/F817BF4A-764E-40D6-923A-018E19C8E8EC/4381/200410713.pdf>

Socialstyrelsen, (2006). *Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Källan till en chans (SOU 2005:81)*. Hämtad 2006-04-12. Hämtad från:

<http://www.socialstyrelsen.se/Nr/rdonlyres/4805F444-6AAA-4E85-AD69-35125CBA806E/4749/20061082.pdf>

Vetenskapsrådet. ISBN: 91-7307-008-4. *Forskningsetiska principer i humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Hämtad 2006-04-21. Hämtad från:

<http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf>

Bilaga 1 / Bekräftelse av datum, plats och tid

Högskolan Väst
Institution för Individ och Samhälle
Socialpedagogiska programmet

Namn xxx
Adress xxx

Hej!

Tack för att Du vill ställa upp på intervju i samband med vår C- uppsats. Syftet med vår uppsats är att beskriva och analysera socialpedagogens yrkesroll i skolan, samt dennes samverkan med andra yrkesgrupper kring elever.

Vi räknar med att intervjun tar 1-1½ timma. Vi bjuder på fika.

Vi kommer att använda bandspelare och hoppas att detta inte är ett problem. Intervjun och dina svar kommer givetvis att behandlas konfidentiellt och redovisas anonymt i vår uppsats. Det vill säga att vi inte skriver ut några namn, utan kommer att benämna dig via din yrkeskategori.

Vi kommer att skicka en guide i vecka 10 som ligger till grund för intervjun. Har du några frågor så är det bara att höra av dig till oss eller vår handledare.

Datum: xxx
Tid: xxx
Plats: xxx

Vi ser fram emot att få träffa Dig!

Marie-Louise Brolin
Bäckebo Främmestad
465 98 Nossebro
0512-53350
070-5153350
marie-louise.brolin@student.hv.se

Linn Karlsson
Finngårdsred 116
462 93 Vänersborg
0521-37116
0708-881727
linn.karlsson.2@student.hv.se

Handledare:
Anette Bolin
Universitetsadjunkt
Institution för Individ och Samhälle
Högskolan Väst
0521-223729
anette.bolin@hv.se

Bilaga 2 / Intervjuguide

Högskolan Väst
Institution för Individ och Samhälle
Socialpedagogiska programmet

Översänder som utlovat underlaget för vår intervju. Tack än en gång för att du ställer upp!

Intervjuguide

Intervjufrågorna kommer att ställas utifrån vårt syfte och frågeställningar.

Syftet med vår uppsats är att beskriva och analysera socialpedagogens yrkesroll i skolan, samt dennes samverkan med andra yrkesgrupper kring elever.

Frågeställningarna i vår uppsats är:

- Vilka förväntningar har socialpedagogen, skolan och socialtjänsten på socialpedagogens yrkesroll?
- I vilka former sker samverkan mellan de olika yrkesgrupperna?
- Vilken betydelse har samverkan för socialpedagog och de andra yrkesgrupperna?

Vi har två huvudtema för vår intervju:

Tema 1: Socialpedagogens yrkesroll i skolan.

I Tema 1 kommer vi bland annat att fråga om varför en socialpedagog/ungdomsutvecklare anställdes, vilka förväntningar fanns inför anställningen och vad socialpedagogens/ungdomsutvecklarens arbetsuppgift är/bör vara. Vi ser gärna att du inför intervjun kritiskt reflekterar över socialpedagogens roll i skolan.

Tema 2: Samverkan.

I Tema 2 kommer vi bland annat att fråga om hur du ser på begreppet samverkan, i vilka former samverkan sker och hur det har påverkat arbetet kring elever. Vilka effekter kan du se av samverkan mellan de olika verksamheterna? Reflektera gärna över hur/om samverkan har förändrats under det senaste året.

Vi ser fram emot att få träffa Dig, hälsningar Marie-Louise och Linn. Hör gärna av dig om du undrar något!

Marie-Louise Brolin
Bäckebo Främmestad
465 98 Nossebro
0512-53350
070-5153350
marie-louise.brolin@student.hv.se

Linn Karlsson
Finngårdsred 116
462 93 Vänersborg
0521-37116
0708-881727
linn.karlsson.2@student.hv.se

Handledare:
Anette Bolin
Universitetsadjunkt
Institution för Individ och Samhälle
Högskolan Väst
0521-223729
anette.bolin@hv.se

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 89 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se